

Povijesna tema poznata pod pojmom Bleiburg i Križni put, ili Marš smrti, neprekidno je aktualna u publicistici od vremena nastanka njezina sadržaja godine 1945., ali je redovito tretirana i obrađivana uglavnom samo od njezinih preživjelih sudionika i od njima bliskih autora u hrvatskoj emigraciji do 90-tih godina XX. stoljeća, a tek poslije u domovini. Dio autora se te tragedije značajnoga broja ljudi sjeća s dostojnim i dostojanstvenim pijetetom, ali znatno veći dio publicista i autora samo iz političkih razloga. Prvi put su toj temi 2006. godine širu pozornost posvetili antifašisti, dakle, pripadnici one skupine za koju se u prvoj grupi autora smatra da je pripadala suprotnoj zaraćenoj strani. Ali, antifašisti svoju pozornost nisu usmjerili jednostrano te isključivo politički, već znanstveno i stručno. Savjet antifašista Hrvatske tako je 12. travnja 2006. god. organizirao znanstveno stručni skup - Okrugli stol na temu "Bleiburg i Križni put 1945". Pripreme te sama organizacija skupa tekle su duže vrijeme, uz konzultacije s većim brojem profesionalnih povjesničara i stručnjaka. Organizacijski odbor činili su: Juraj Hrženjak, predsjednik Savjeta antifašista Republike Hrvatske, Krešimir Piškulić, predsjednik Saveza antifašističkih boraca Republike Hrvatske i akademik Petar Strčić, znanstveni savjetnik i upravitelj Arhiva HAZU, u miru, koji je zatim bio i predsjedavajući radnoga tijela spomenutoga skupa. To je prvi put da se antifašisti Republike Hrvatske javljaju na ovu temu čiji je sadržaj poznat po tragediji. Priopćenja na znanstvenome skupu podnijeli su sljedeći priopćitelji: akademik Petar Strčić, prof. dr. se. Ivo Goldstein, prof. dr. se. Ivo Josipović, doc. dr. se. Tvrtko Jakovina, prof. dr. se. Branko Dubravica, Danijel Ivin, prof., mr. se. Ivan Fumić, dr. se. Igor Graovac, dr. se. Tomislav Badovinac i Andrea Roknić, prof. Autori, znanstvenici i stručnjaci u Republici Hrvatskoj, prišli su ovoj temi s punom odgovornošću i rekli svoje mišljenje o događajima u tom nesumnjivo bolnom vremenu. Svoja su saznanja dali na temelju rezultata istraživanja i proučavanja svojih i drugih naših i stranih povjesničara i istraživača kao i na temelju objavljene i neobjavljene povijesne i memoarske građe. Dakako, konzultirali su i radove iz opće publicistike.

Nakon priopćenja znanstvenika i stručnjaka, u Zborniku koji čitatelji imaju u rukama, priloženi su uz ostalo i izvodi iz rasprave. Uz priopćenja daju se sažeci na engleskom, francuskom, njemačkom i talijanskom jeziku, te izbor iz bibliografije.

Autori izlaganja na Okruglom stolu ne pretendiraju na to da je istina o kojoj govore cjelovita, konačna i apsolutna, jer apsolutnu istinu povijesna znanost ne priznaje. Oni iznose rezultate istraživanja i proučavanja, pa i novu spoznaju o tim tragičnim povijesnim događanjima koja se nerijetko zloupotrebljava u aktualne političke svrhe.

Razloga za organiziranje skupa bilo je više.

Prvo, antifašistički borci, vojnici i drugi sudionici NOP-a i NOR-a te antifašisti Republike Hrvatske općenito smatraju da je krajnje vrijeme da se o završetku II. svjetskoga rata u Hrvatskoj i, s tim u vezi, o slomu nacifašističke kvislinške vojske i stradanjima civila na Križnome putu ili Maršu smrti na povratku puta kroz Sloveniju i druge krajeve tadašnje Jugoslavije, pristupi na znanstveni način i time objektivno prikaže što više činjenica, jer je samo tako moguće doći do objektivne spoznaje o tim događanjima ma kakva ona bila. Jedino se činjenicama može osigurati svim žrtvama dužni pijetet, a živima putokaz u ljudskiju budućnost. To je bio osnovni razlog održavanju Okruglog stola-znanstvenog skupa na temu "Bleiburg i Križni put 1945,"

Drugo, pripremajući znanstveno stručni skup namjera organizatora nije bila zanimati, niti opravdavati zločine, niti braniti one koji su ih počinili; nije bila namjera niti pripisati zločine jednoj nacionalnoj ili rasnoj skupini, kao što to neki čine. Namjera je bila kao i dužnost da se na naučno utemeljenoj i stručnoj osnovi učini sve što je moguće i potrebno kako bi se došlo do jasnije znanstvene spoznaje i o svim drugim, pa i onim najtežim pitanjima naše novije povijesti, ali i da se podsjeti na poznate i novim spoznajama dokumentirane činjenice. A te su, primjerice, sljedeće:

- Antifašistička, poznata općenito samo kao partizanska, borba za slobodu od više okupatora Hrvatske, te vraćanje u sastav domovine oduzetih hrvatskih krajeva poslije 1918. godine, bila je u najvitalnijem interesu hrvatskoga naroda i svih hrvatskih građana;
- Hrvatska Komunistička partija i njezini pripadnici hrabro i nesebično su se borili za ideale slobode, bili su primjerom u toj borbi na tadašnjem jugoslavenskom prostoru, pa i izvan njega, a razmjerno svome broju, najviše su i ginuli;
- Antifašističkim borcima i Savezu antifašističkih boraca Hrvatske ne može se pripisati neprijateljstvo prema Hrvatskoj zato što su se u II. svjetskome ratu borili i protiv hrvatskoga fašizma;
- Manji dio neobaviještenoga hrvatskoga naroda dočekao je NDH kao višestoljetno ostvarenje nacionalnog sna;
- NDH se, međutim, odmah po formiranju pokazala samo kao kvislinška tvorevina nacifašista s njihovom poznatom praksom;
- Ustaški voditelji NDH su do kraja rata ostali privrženici nacifašističkih okupatora i da bi sebe spasili, u bijeg su povelili velik broj vojnika i drugih aktivnih suradnika NDH, ali i mnogo civila, kako bi se neprimjetno izgubili u toj masi bjegunaca;
- Zajedno s ustašama bježali su i njihovi saveznici srpski i crnogorski četnici, slovenski bjelogardisti i vojnici okupatorovog III. Reicha;
- Dio njih je odbijao predaju jugoslavenskim pobjednicima, nastojeći se predati anglo-američkim snagama, odnosno antifašističkim zapadnim saveznicima, te se borio protiv JA i poslije službenog završetka II. svjetskog rata;
- Zapadni saveznici jugoslavenskih antifašista su zarobljene na raznim stranama Europe vraćali svojim saveznicima, pa tako i jugoslavenskim;
- U redovima pobjedničkih jugoslavenskih antifašista potkraj rata oživjele su staljinističke skupine koje su počele primjenjivati poznatu drakonsku represiju iz staljinističkoga SSSR-a;
- Protivno izričitim, odavno poznatim naredbama, čak osobnim naredbama maršala Tita, započela je tragedija koja se u nesređenim poratnim prilikama nastavila i dalje pa je smrtonosno stradao velik broj i nevinih ljudi;
- Zločini počinjeni na Križnome putu ili Maršu smrti ne mogu se pripisati svim hrvatskim antifašističkim borcima, vojnicima NOV i PO Hrvatske, sudionicima NOP-a, NOR-a, te članovima KPH, iako su te zločine počinili pojedinci i skupine iz njihovih redova;
- Niti jedan narod, npr., ni njemački, ni talijanski, srpski... pa tako ni hrvatski, ne može se proglašavati zločinačkim ili genocidnim zbog postojanja NDH ili NOR-a, ma koliko on iznjedrio takvih zločinačkih grupa ili pojedinaca.

Treće, hrvatski nacionalistički pisci, povjesničari i "povjesničari", publicisti, političari i agitatori su tisućama stranica knjiga i članaka, te javnim istupima, naročito poslije 1990. god., pokušali NOP i NOB od 1941. do 1945. godine i njezine antifašističke vojnike i suradnike prikazati hrvatskim neprijateljima, zato što su se borili protiv svih okupatora i njihovih kvislinga, hrvatskih, srpskih i drugih. Istodobno veličaju NDH, njezina poglavnika dr. Antu Pavelića i druge ustaške voditelje,

u svijetu poznate kao zločince. (Dvojicu voda, npr. upravo je Zapad kao zločince izručio, i to jednoga, Artukovića, SRH u okviru SFRJ, a drugoga, Šakića, Republici Hrvatskoj.) Napokon, u tekstu Ustava nezavisne i suverene Republike Hrvatske piše da je Republika slijednica antifašističke, pobjedničke ZAVNOH-ovske Hrvatske, a ne NDH

Četvrto, sva dosadašnja istraživanja i znanstvene spoznaje kao i rezultati znanstvenoga skupa i sadržaj ovoga zbornika, jesu potvrda činjenice da su pravi krivci za stradanje vojske i civila NDH upravo oni koje autori iz hrvatske emigracije veličaju kao ustaško vodstvo. Njih su slijepo slijedili, a ovi su ih doveli do Bleiburga i pobjegli. U novije vrijeme, poslije povratka u domovinu, to su uvidjeli i tako počinju pisati i pojedinci iz dotadašnje proendehaške emigracije.

Peto, tragedija za građane Hrvatske i hrvatski narod, ne ulazeći u daljnju povijest, ne počinje s Bleiburgom i Križnim putem 1945. nego 1941. godine, kad su Hrvatsku okupirale fašističke države, kad su okupatori uspostavili ustašku NDH i kad je ustaška vlast, u skladu s nacifašističkim genocidnim propisima poubijala na desetine tisuća hrvatskih građana od 1941. do 1945. godine. S tih križnih putova nije bilo povratka. Križni putovi za velik broj staraca, žena i djece bila su bježanja pred okupatorskim i ustaško-četničkim ofenzivama na teritorije koje su držale jedinice NOV-e i PO Hrvatske.

Nadamo se da će sadržaj ovoga zbornika biti poučan za sadašnje i buduće naraštaje Hrvatske, za sve Hrvate općenito, ali i za druge u svijetu te će takve tragedije nastojati izbjeći.

Juraj Hrženjak, dipl. iur.

Cijena 100 kuna.